

Այս վէպը առանց ընթեռնելոյ չեմ
կարող հոս երկարաբանել, ալ պարտի
ընթերցածէր անհինք դիմել Յ. Դա-
ֆաֆեանի գրանոց և 12 դահիկան վը-
ճարելով զնեւ մէն մի օրինակ օրու-
ն. հատորն ալ քիչ օրէն խոստացու-
հաւատարակել :

ՏԱԽԻԼ ԻՅԵ

Չաթը հազրէթի Բատիշահի, կէջէն ճուստ իրթէսի կիճէսի, վալիտէ Սուլթան արիւթիւնը...

Չըրանաս մաւա հալիւզարը Ս. Լը Սուր, պէրապէրինտէ սէփարէթ...

Սալը կիւնիւ, տէրունինտէ 17 միւսլիման գառնը իւլէ պիր չոճուգ...

Ումուրու նափիւ զազէթաւընտ օգուստուղունտ նէզարէն, Ումուրու նափիւ շիրքէթի...

Պողոզ իշինտէ գառնը վէ ստն. տալարըն եւլընէ ալմալըն հիւքիւ...

Տիւնքի նիւսիւնիւղտէ չահ հազրէթիւրինէ, սալը կիւնիւ, Չըրաղունտ...

Շահ միւշարիւնէ չահազրէթիւրի, պու կիւն սէփարէթիւնէլընի թէշ...

Շահ հազրէթիւրինի, Տէրիստա տէթաւէն ալմաթի կիւնիւ հազգընտա...

Պէյօղլունտա Էվրօպալը թիւճ. ճարըն պիրիսինի մաղազաւընտա...

քի ուշաղը տա ճէլալ իտիպ իւզըրէլէրինի տարաթըրազըրընտա...

Մանգուսմէմիզին 178 ինճի նիւմէ. րօլու իւլէ 398 ինճի նիւմէրօլու...

Վալիսկընտալի սալթանաթը սէ. նիւն սէփարէթիւնէսի եթթալէլէ...

Իլլիմտէն ալթը սաթ մէսա. ֆէտէ օլուպ, 350 խանէսի պուլունտ...

Կիւնիւ օտուն թէսմէթալէլը իլլէն, գարիւնի մէզըլընէսի ետըմ սաթ...

Մալիսի վէ ումուրու նափիւ շիրքէթի զաթիւրի թէշթիլ օլունուպ...

Պարոն Հօսման, Բէյիս Արիսթիտի պէյ Պալթաճի, Բէյիսի սանի...

Թօն Զաֆիրօրու, Բէյիսի սանի Պետրոս Էֆէնիտի Գուսուսման...

Շարլը Էտալար Թէօտօր Մալլորօրոթօ Ռիշար Էտալար...

Լուի Մէրթօն Ժորժ Զաբիֆի Ալֆրէտ Գաբօրալ...

Թէշպալը սալթանաթը սէնիլէ իլէ թէպալը Էննէպիլէ պէյնիտէ օլուն...

վազ օլունմուշ ինկիլիզ պարութու զու. հուր իլլէտիլի ճիհէթիլէ...

Կէջէն բազար կիճէսի սաթալ պիր պուլուգ գարալարընտա Օտէսաեա...

Սալը կիւնիւ Սաթալարմահազրէթ. լէրի իլէ սէրապէր Հիւսէյին Ալլի...

Չապիթի միւշարի բաշա հազրէթ. լէրի, Էվլէլիսի կիւն սաթալարմահազ...

Պապը սէրապէրի թահրիթթը Էննէպիլէ օտաալը զաթալընտա...

Մալիսի վէ ումուրու նափիւ շիրքէթի զաթիւրի թէշթիլ օլունուպ...

Պարոն Հօսման, Բէյիս Արիսթիտի պէյ Պալթաճի, Բէյիսի սանի...

Թօն Զաֆիրօրու, Բէյիսի սանի Պետրոս Էֆէնիտի Գուսուսման...

Շարլը Էտալար Թէօտօր Մալլորօրոթօ Ռիշար Էտալար...

Լուի Մէրթօն Ժորժ Զաբիֆի Ալֆրէտ Գաբօրալ...

Թէշպալը սալթանաթը սէնիլէ իլէ թէպալը Էննէպիլէ պէյնիտէ օլուն...

Մէշահիլի րուսասիլի էլլըքէսիլի եու. նանիլէտէն օլուպ, Էտալի վազըլտան...

գաալ օլուն թէգալը Է. նի, վէ Էոնգօ վաթիլ, վէ իսբիլո նամ տէօրթ...

Ալլուսթօս 7 1873

Հալրենիլը զազէթաւընտ կէօնտէրիլէն իսթարնամէ տիր...

Շախսիւսթ հազգընտա, վէ խու. սուսիլլէ մէմուրինի րուհանիլէ ալէյ. հինտէ, զազէթալարա ալթալը...

1873 թուական 8

ԻԼԱՆ

Սաթաւնէսըն 84 ինճի թէրթիպա. թընըն պիլէթիւրինտէն 34036 նիւմէ...

Պուլսա 8. Երկրանան

ՍՈՒ ՀԱՎԱՍՏԻՒԼԻՐ

ԱՎԱՍԻՒՄ-ՄԱՆԱՐ

Վիլեննա 19 օգոստ.

Պորսատտ իշ օլմաթը. քեաղըլտա. ըն ֆիւսթը տիւշտիւ, ֆազաթ պօր...

Տիւնքի կիւն 23 քիլի գօլէրտտան էօլտիւ...

Վիլեննա 20 օգոստ.

Իմէրաթօր Չըրանաս ժազէթ հազրէթիլի, Էոնտան գըրալիշաթ...

Տիւն, 38 քիլի գօլէրտտան թու. թուլաու...

ՔՐԱՆՍԱ

Բաթիս 19 օգոստ.

Գօնթ տը Շախսիւսթ իլէ գօնթ տը Բաթիլ զիւտալ պիրիպիրիլէրի...

Իսթանբու սուլարընտա պուլունտն Չըրանսը վէ ինկիլիզ ֆըրգալի տօնան...

պատ. Ա. Բ. կարգաց և գեղազու-
թիւն :

Վարժարանիս տեսչութիւնը վստահ
է որ Ձեր և մեծապատուութիւնն իր
ներկայութեամբ քաջաբերդ պիտի բա-
րեհաճի թաղիս զուսանող մանկան :
Մնամք յարգանքս :

1873 օգոստ. 8

Էյուպ Ս. Եղիւս 'ի դիմաց
վարժարանիս տեսչութեան
Յակոբ Լիմանեան

... խմբագիր :

Բաղադրիս և գաւառներու մէջ դէպ-
քեր պակաս չեն շար ընդ հուպ կը պա-
տահին, ամսոյս 21ին կառավարութեան
պալատին մէջ տեղի ունեցաւ, Ձեր-
քէջ Մուսա անուն մէկն Սողոմուն Բա-
ւաթ անառնին մէջ իր բնակութիւնը
հաստատելով քանի տարիէ 'ի վեր ճա-
նապարհորդաց մեծածած վստահներ կը
հասցունէ եղբր, այս մասին բողոքներ
կըլլան կառավարութեան, այս օրերս
յիշեալ Մուսան կարին գալով կուղեն
բանաստեղծի, Զապարիէյի հազարապե-
տը կը կանչէ Մուսան և կը հրամայէ
զէնքերն թօթափելով անձնատուր ըլ-
լալ, բայց Ձերքէջը կը դիմադրէ ըսե-
լով թէ ինչ պատճառաւ և ինչ էյան-
ցանքս են. հազարապետ Հասան Է-
ֆէնտին վրան կը յարձակի զէնքերն
առնելու, և հրացան մը քայելով կու-
ղէ կռնակով զարնել. Ձերքէջն իր մէջ-
քի սուրը քաշելով Հասան Էֆէնտի
վրայ կը դիմէ, նա խոյս տալով կը
փախչի. ուրիշ զապարիէ մը կուղէ Ձեր-
քէյն բռնել, բայց Ձերքէյն իր սրով
ուժգինս կը զարնէ զապարիէյն, խիստ
կերպով կը վիրաւորէ, որ զապարիէյն
երկու ժամէն զկնի անմիջապէս կը մեռ-
նի, և ապա կը զարնէ Հասան Էֆէն-
տին կը վիրաւորէ անմիջա կերպով,
Դուրսէն օգնութեան հասնելով նոյն
միջոցին Ձերքէյն ալ կը զարնուի գը-
լէն, և ծանր կերպով կը վիրաւոր-
ուի, կըսուի թէ նորա վերքը վտան-
գաւոր է, և անմիջապէս բռնուելով
բանա կը տարուի :

Միջոց քաղաքի մօտ Մոգուց գիւղի
բնակիչ Մուրադեանց Գալիս կին Ձանա-
զանն քանի ամսէ 'ի վեր անյայտ կըլլայ
իր տղը նոյն գաւառին մէջ շատ տեղեր
խուզարկելով չկրնար գտնել, հարց ու
փորձ ընելով կը լսէ որ Կարին բողոք-
կան միսիոնարի տանը մէջն է. այլը
հոս գալով ինդրագործ մը կը դիմէ
քաղաքիս Գեր. Ս. առաջնորդ. Հօր Է
կը պահանջէ կինը բողոքականներէն
առնել ու իրան յանձնել, Գեր. ա-
ռաջնորդը բողոքականացմէն կինը
ուզելով էրկանը յանձնուիլ կը պնդէ
բողոքականք իրենք զիրենք արդարա-
յցնելու համար կինը կը ներկայացը-
նեն Առաջնորդարանի ատենաք. Ս. ա-
ռաջնորդը կրօնական ժողով գումա-
րելով հարցաքննութիւն կընէ կնոջ իր
օրինակը տղը ձգելուն պատճառաւ ու
կնոջ տղը գալուն որպիսութիւնը, Կի-
նը ինչպէս ուսեալ է բողոքական քա-
րոզէն, կը պատճառէ իր էրկանը յան-
ցանքներն, որպէս թէ ինչպէս որ ա-
մուսնացեր է կը ծեծէ ու միշտ նեղու-
թիւն կուտայ, և շատ մը յանցանք-
ներ էրկանը վրայ կը բարդէ. բայց է-
րկին կը հաստատէ թէ ոչ ծեծած ոչ
նեղած է և իր հարստութիւնը բոլո-
րովին զոհած է կնոջ հաճոյսը որ ի-
րան հաւատարիմ ու հնազանդ գը-
նուի, վրան զի այլը տեսքով տգեղ
ըլլալուն համար, կինը չսիրէր չափոր-
ժիր էրկանէն. միայն թէ աւագ հինգ-

շաբթի օրը կինը հակառակ իւր էր-
կանը նորա ներկայութեան պահքը
կուտէ և Ս. եկեղեցւոյ անարգութիւն
կուտայ, տղն ալ չդիմանալով քանի
մը հատ կ'ապտակէ, կինը իր էրկանէն
աղաատելու յոյսով քանի անգամ Մը-
շոյ առաջնորդին և Առաքելոց ու Ս.
Ըովհաննու վանքերու վանահօրց կը
դիմէ և իր էրկանէն ազատուելու հը-
նարքը կը խնդրէ, երբ անոնցմէ կը
մերժուի ըստ օրինաց Ս. եկեղեցւոյ կը
դիմէ բողոքականներուն, նոքա կը
խոստանան ազատելու եթէ բողոք-
կան դուրսիւնը ընդունիս կըսեն. Կի-
նը բողոքականութիւն կընդունի և նո-
ցա ձեռք գաղտնի Կարին կը շրջուի
որ հիմա միսիոնարին քովն է : Որչափ
որ Ս. առաջնորդի կողմանէ յորդոր-
ներ խրատներ կըլլան որ ի՞նչ էրկանը
հնազանդ ըստ օրինաց, դարձեալ թող
բողոքական մնայ, նա յամառելով կը
մերժէ էրկը չընդունիլ և ընտել
ճանչալ թէ ես բողոքական եմ : Բո-
ղոքականք հոգի մը վաստակելու յոյ-
սով Աւետարանին վճիռը ոչինչ կը հա-
մարեն (վասն զի իրանց բանին չ'գար)
կնոջ խոստանալով իր էրկանէն ազա-
տել միայն բողոքականութեան մէջ
հաստատ մնայ, խեղճ տղը քանի ան-
գամ միսիոնարներու կը դիմէ կողերէ
իր կինը իրան յանձնել, նոքա կը մեր-
ժեն թէ կինը չ'հաճիր քեզ տղ ըն-
դունիլ վասն որոյ ազատ է, վասն զի
նա բողոքական է և դու Լուսաւորչա-
կան ես : խեղճ տղը յուսահատելով
կըսէ. կինս տուէք ինձի ես ալ բողո-
քական կըլլամ. ինքզինք առաքելա-
կանչողը կըսէ, կը խաբսա չինք ըն-
դունիլ, եթէ կուղես բողոքական ըլ-
լալ և երկու տարի չափ մեզ վատ-
հաջնեն և ապա ատոր վրայ կը խոր-
հինք : Ահա Աւետարան քարոզողի մը
պարտքը, ահա առաքելի պաշտօն
վարողի մը պարտաւորութիւնն, կեց-
ցէ պատուիրին որ Աւետարանի անու-
նով Աւետարանի օրէնքներն ոտնակոխ
կընէ, կին մը իր տանը մէջ սպասաւոր
պահելու համար արթուն խղճի տէր,
ճանքան բացուեցաւ, որոնք որ դաժ-
ան տուիքներով կինը չեն սիրեր և
այրերը չեն ուզեր, կը փախաքին ա-
ղատուի, թող դիմեն միսիոնարներու,
նոքա ազատութեան օրէնք կը ծախեն :

Վանէն առնուած լուրերն խիստ ցա-
ւալի են, Պողոսեանք և Ապոլոնեանք
մէկ մէկու հետ կը զարնուին, նամա-
կագիր մը կըսէ թէ այն աստիճան ա-
տելութեան հասած է հայր զորդի կը
մատեն, Էդրալը զեղբայր կը թշնամա-
նէ, բողոքականութիւն այս երեսնէ-
մուտ գաւառ, ու գուցէ ուրիշ բաժա-
նում ևս լինի վտանգաւոր է վանայ
Աղգ. վիճակը, երկիւղալի է մոտալուտ
մեծ կորուստ մը, Բաւեն, Մուշ, Ա-
լաշկերտ, Կարս բողոքականութիւն
մուտ գաւառով ֆրիստոնէական ժողո-
վրդոց մէջ աւետարանի խաղաղութիւ-
նը անտելի խռովութեան դարձած է,
Հայկայ որդիք մէկ մէկու յոսերմիթը-
նամի դարձած են, ոչ ոք է որ խորհի
այս ժողովրդեան համար, գաւառած
հովիւներն անհոգ անտարբեր են,
Պատրիարքարանը վարչութիւնը և կը-
րօն. ժողովը անտարբեր եղած գաւառ-
ներու վրայ ընտել հոգատածութիւն
չունի. . . Այլ Դաղար վարդապետի
և անորպէս խնդրներով կը վիճէ և
ժամանակ կանցունէ, մինչև ցարդ գա-
ւառային ազգայնոց որ աղետին դար-
մանը խորհեցաւ և ինչ բարեկարգու-
թիւններ գործեց, ոչինչ, խեղճ գա-

ւառայինք բան չունին թող աչքերն
անկեն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանը և
'ի զուր թող անկալեն իրանց օգուտ
մը, հետեւեալ ասացուածով կը վեր-
ջացնեն 'իստակս :

Դալլն ոչխարաց 'ի հօտ մտեալ
Եւ պատառէ զորս անդ գտեալ
Գանգի հովիւն է քնէած
Որ ոչ գայ վանել 'ի բաց,
Ազգասէր տէր կաղտնիմ անկիւն մը
չնորհէք այս նամակի Ձեր պատուա-
կան լրագրոյն մէջ, որով շնորհապարտ
կը կացուցանէք զիս :

Մնամ ևն.
1873 յուլիս 26 'ի Կարին
Արամ Բարձր Հայոց

Մէհաբեթի նիգամիէ տալա վէրլէրինին
ուսուլը ինթիլապ վէ իմթիհանարնա
տայրի գարարնամէ տիր :

Տիվանը ահքեամը տալիէ Գալի-
րէսինտէ լիէշըլ օլունան գոմիսիօն,
զիքը օլունան տալա վէրլէրինին
հաֆթիտա իքի կիւն, եանի ճիւմա
իրթէսի վէ չարչէնպիհ կիւնլէրի իմթի-
հան ու ինթիլապարնը իճրա իլէնէ-
ճէք տիր :

Տալա վէքեալէթի իլչին գոմիսիօն
միւրաճաթ իաէնէք օլունանլարսան,
սիննի իւլչտէ եանի երիմի պիր եաշը-
նա պալիլ օլմաեանլար վէ մէհաբեթ վէ
մէհալիսաթ վէ սայրի տէվալիրի իէս-
միէտէ մէմուրիէթի օլանլար վէ միւ-
ճապաթ թէրզիլլի վէ թէրհիպիլի իլէ
մահբիւմէն հապս օլունանլար պուլու-
նանլար վէ իլչարը իֆլապ իմթիլ օլ-
տուլլարը թէպէյնիլ իտէնլէր գա-
պուլ օլունանեաճաք վէ տալա վէ-
քեալէթիլէ մեհուրիէթի հալի չէհա-
տէթիլ և վէ ալամաեաճաքար տըր :

Գոմիսիօն ճէպ օլունանաք տա-
լա վէքիլլէրինին մուլթաք թիւրք-
ճէ օլունանլար եաղմաղա եալաօա եալը-
նը թիւրքճէ օլունանա միւրթէտիր
օլմալարը վէ թիւրքճէ քիթապէթի օլ-
մաեանլարը պէհէմէհալ տիկէր պիր
իւսանաթ քիթապէթէ գաւալը օլմալ
մէշուլթ իտուկիտէն գըրապաթ վէ քի-
թապէթ հազգընտա գոմիսիօն պու է-
սաաէ կէօրէ իճրալի իմթիհան իլէնէ-
ճէք տիր :

Գալմանին հուգուգիլի տէվլէթի
Ալիէնին ահքեամի իւգէրինէ գոմիսիօն-
աթ թէրթիլ իտիլէնէք էսիլէյէ թէվ-
ֆիգան իմթիհանէ տալիլ օլմաք տա-
լա վէքիլլէրինին վիթէնէքլէրի ճէվապ-
լէր գալթ օլունանլար պաղը տալիլի
մալսուսէ իւգէրինէ քէնթիլլէրինին գո-
միսիօն հուգուրունտա իճապէնա կէօ-
րէ թահիրէն պէեանը միւրթալէտ իթ-
մէլէրի տալիլ թէքլիթ օլունանաք
տըր :

Տալա վէքիլլէրինին սինն վէ մէմէ-
քէթ վէ միւնչա վէ մալիմաթ իլէնա
վէ աշվար մահսուսէլլէրինէ տայրի գո-
միսիօնա պիր ճէտիլլէ թուլթուլարա-
լիմթիհանն ինթիլապ մէհալլէրի մէգ-
լէր նէգարէթի ահքեամը տալիլէն
թաղտիմ գըլլանաճաք վէ վէքիլլէրին
սընթ վէ վաղիֆէլլէրի գարարնալարը-
լաճաք տըր :

Թէպալի էնէպիլէտէն օլան տալա
վէքիլլէրի հազգընտա խաթիլիէ նէ-
գարէթի ճէլիլէպիլլէ պիր մուլապէրէ
վիլիլէնէք գարարա կէօրէ գոմիսիօն-
աթ իմթիլապ օլունանաք մուլմէլէ
պաշաճա իլան գըլլանաճաք տըր :
Մահքէմէլլէրաթ տալա վէքեալէթի
հէր տէվլէթաթ պիր սընթք միւրթէ-
պէրէ մալսուս օլունալ պիր քիմաէ ֆէն-
նը հուգուգ վէ գալմանին վէ սայրի

ֆիլանին միւրթէնէվլէյի թահալ իլէ
պիր իմթիհան տէրէնէյի լիաքալթընա
կէօրէ շահապէթիլալ տալմաթընա
պու սընթքա տալիլ օլմալարընտան
չէհապէթիլալ պուլունան վէքիլլէր
հիւքիմէթ վէ հալիլ նազարընաթ
մազարը հիւրմէթ ու իտիլթ օլուն-
լար : Պիգաթ իսէ տալա վէքեալէթին
տէ պուլունանլարըն էհիլէթ վէ էմ-
նիլէթ իլէ միւրթապթ օլանլարընա-
էհ իլէ մալսուլ վէ էքսէրիլէթ իլչին-
աթ գալիլ օլունալարընտան էրպալը
գապիլիլէթ վէ իրաքաթ պու սիլքէ
տուլուլ վէ լաղպէթաթ միւրթէնիլ
օլունալար : Տալա վէքեալէթի իսէ
հուգուգընտան էսպապա վէ վէտալէթ
վէ թէմիլնաթընաթ օլունալար ճի-
հէթիլ սայիլ մաալալթալիլ հազրէ-
թի միւրթէնէնէք մէհաբիլի նիգա-
միլէն պիր թարափտան իճրա գըլլէն
մադաթ օլան իսալաթ վէ թանդիա-
թըն միւրթէնէլլէրունաթ մուհիմիլն-
աթն օլմաք իւգէր վէ իլ պու վէքիլլէ-
րին տալիլ պիր նիգաթ թահքընա իս-
լալի իլէ հէմ մէհաբիլին վէ հէմաթ
ասապը հուգուգուլ թէմիլին մու-
մէլաթ էլլէմ կէօրիլէնէք օլ պապ-
տէ տիվանը ահքեամը տալիլ նէղաթէ-
թի ճէլիլէպիլին ինթիլապ վէ շու-
րայի տէվլէթ, վէ մէհիլի մալսուսը
վիւքէլա գարարը իլէ միւրթէալիլ վէ
չէրէֆուտուր պուլունալան էմր ու ֆէր-
մանը հիւմաեան հազրէթի Բաալիլա-
հի մուհիլինէ, տիվանը մէգըլիլ տէ-
վալիլի ապալնտան միւրթէնիլալ տա-
ղը գէվալաթաթ միւրթէքէպ Պապը Ա-
լիաթ պիր գոմիսիօն թէքլիլ օլունան-
ալար :

Չիրտէ թահիր օլունան գարարնա-
մէտէն անլալլաճաղը իւգրէ իլ պու
գոմիսիօնն վաղիֆէլլէ տալիլէնէ էլա-
լէթիլալալիլ մէհաբիլին նիգալիլաթ
տալա վէքեալէթի իտէնլէրին ճէվալի
իլէ իմթիհան վէ ինթիլապարնը իճ-
րա վէ էհիլլէթիլլէրին թէպէյնիլ ի-
տէնէք օլանլարընա շէհապէթիլալէր
իթա իթմէք խուսուսու օլունալ, պուն-
աթն պէօլլէ սիլքը վէքեալէթէ տալիլ
օլունալար իլչին սընթք վէ չէրէթիլ
լաղմէ գարարիլ օլունալ միւրթիլ,
վէքիլլէրին վէգալիլ վէ հարաքաթը
վէ թէֆէրունաթը հազգընտա պիր
նիգալմալէ տալիլ գալմէ արնաթ-
տա պուլունան օլունալունտան, վէ
էմրի իմթիհան վէ ինթիլապ իլ պու
չէհիլ ճէմալիլ իլալ աղբէրին երկրորդ
եհալանի շէհալլէնպիհ կիւնլէր շուրու
օլունալարա, հաֆթաթա իքի տէֆա
եանի ճիւմա իրթէսի վէ չէհալլէնպիհ
կիւնլէրի գոմիսիօն պու իլէ տէվալ ի-
տէնէլիլ, վէ թարիլի իլանտէն իթի-
պարէն, նիհաեթի տէօրթ մահ ինթա-
մընաթն սօնրա ինթիլապ գոմիսիօն
կէլմէնէն, վէ շէհապէթիլալալ տալա
եանլար, վէ ինտ էլ իմթիհան իսպաթը
լիաթաթ վէ էնիլիլէթ իտէմէնէնլէր,
տալա վէքեալէթի իլէ մէհաբիլաթ
գապուլ օլունամաեաճաղընտան, պու-
րալարընն ինթարը իլ պէրապէր,
տալա վէքեալէթի իլէ մէշուլ օլուն-
լարը վէ սընթք լաղմէսի հայիլ օ-
լարաթ, պու սիլքէ տալիլ օլմալ իս-
թէնէլլէրին, զիքը օլունան կիւնլէր
գոմիսիօնա կէլմէլլէրի իլան գըլլէր :